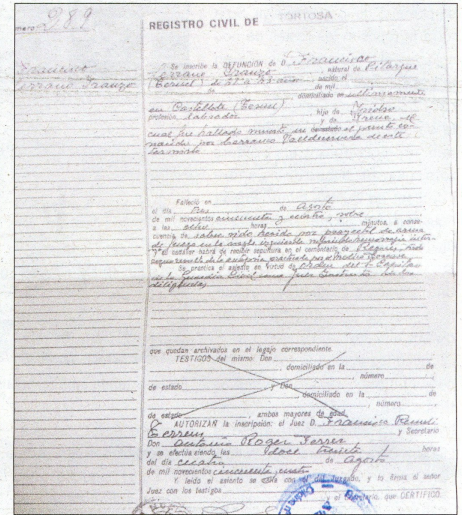

MEMÒRIA HISTÒRICA / EXHUMACIONS

El Memorial ultima l'informe previ a l'exhumació del maqui Serrano als Reguers

L'organisme adscrit a Justícia té com a prioritari el cas, propiciat en bona mesura pel SETMANARI L'EBRE. L'objectiu és entregar les restes a la família

Imatge del cementiri dels Reguers. Francisco Serrano el Rubio estaria enterrat al racó de la dreta. A la dreta, l'acta de defunció, on diu que seria enterrat als Reguers. / Ò.M.J.

Tortosa Òscar Meseguer

El Memorial Democràtic, adscrit al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, ja té sobre la taula un primer informe previ a l'exhumació de la fossa on hi hauria les restes del guerriller antifranquista Francisco Serrano Irazo al cementiri dels Reguers. A l'espera de rebre l'informe definitiu, la comissió tècnica que fa el seguiment del Pla de Fosses de la Generalitat podria ja determinar en breu la intervenció als Reguers, per a creuar l'ADN de la filla de Serrano, Lidia Serrano Alcañiz, amb el de les restes i en cas que se'n confirme la identitat, tornar-les a la seua família. Lidia viu a Castellote, on abans de l'esclat de la pandèmia, una associació memorialista d'Aragó ja li va extreure una mostra d'ADN i la va enviar, de conformitat amb els protocols del Memorial Democràtic de Catalunya, al banc d'ADN habilitat al laboratori genètic de l'hospital universitari de la Vall d'Hebron de Barcelona.

Serrano va morir als Reguers l'any 1954 -quatre anys després d'haver desertat de l'Agrupación Guerrillera de Levante y Aragón (AGLA)- quan

va assaltar el xalet de la família Nomen acompanyat del mític Florencio Pla Meseguer, La Pastora, i es va desencadenar un tiroteig que va acabar amb la vida del també conegut com a Sisco -a les Terres de l'Ebre- o el Rubio, sobrenom de la seua època a la guerrilla. A principis del 2018, el govern d'Aragó, que busca repatriar els cossos de guerrillers antifranquistes enterrats fora del seu territori, havia demanat a l'Ajuntament de Tortosa pel lloc on estava enterrat. Hi havia informacions equívokes que ubicaven la inhumació al cementiri principal de Tortosa, però una recerca feta per esta publicació, amb l'ajut del testimoni oral de l'activista dels Reguers Adrian Grau, l'aportació de l'acta de defunció i la corroboració de diferents historiadors, directament o a través de la seua bibliografia, va servir per a acotar el lloc on estaria enterrat Serrano al cementiri reguerenc. L'executiu aragonès va demanar aleshores a l'Ajuntament tortosí que li donés llum verda per a obrir la fossa. No va obtenir resposta formal i després d'insistir-hi, l'any passat el consistori va concretar la seua predisposició a col·laborar si es feia

"amb totes les garanties" i si es tenia en compte com a interlocutor el Memorial Democràtic, que és l'organisme que a principis d'enguany va agafar les regnes del cas. En va recepcionar documentació -en bona part facilitada per este setmanari- i va validar com a interlocutora, a més a més de l'executiu aragonès, l'associació memorialista de familiars i amics d'assassinats i enterrats a Magallón (AFAAEM), presidida per Pilar Gimeno, que personalment va demanar a la Vall d'Hebron el kit per a obtenir una mostra d'ADN de Lidia i li va fer l'extracció a principis de març.

FONTS ORALS I DOCUMENTALS

Pocs dies després, es decretava l'estat d'alarma pel coronavirus, però el Memorial no ha aturat l'expedient Serrano i este estiu va encarregar a una empresa externa un informe -preceptiu en estos casos- que aportés context històric i ajudés a precisar al màxim el punt exacte on podria estar enterrat el maqui. Els autors de l'informe ja n'han entregat una versió preliminar i a través de diferents fonts orals i documentals, han pogut reafirmar els in-

diciis que fins ara s'han aportat per a assenyalar que Serrano està enterrat en el sector nord-est del cementiri de la pedania dels Reguers, si bé cap dels informants no va presenciar de primera mà l'enterrament. Ara caldrà afinar en el punt exacte on fer l'excavació arqueològica i no es descarta que l'informe plantege més d'una hipòtesi dins de la mateixa franja del cementiri. L'anàlisi encomanada pel Memorial es fonamenta entre altres elements en el testimoni d'Adrian Grau, principal inductor de la informació publicada pel setmanari el 2018.

Serrano estaria enterrat en superfície i sense cap referència exterior per la seua condició de fugit. L'arxiu central de l'Ajuntament de Tortosa, per la seua banda, ha tornat a constatar que no hi ha informació al respecte en la documentació oficial dels cementiris, una absència lògica perquè Serrano era un dels maquis més buscats per la Guàrdia Civil, que no devia tenir la més mínima intenció d'atorgar dignitat i protocol al seu enterrament. En un informe recent, els responsables de l'arxiu admetien que "sembla que efectivament el cadàver del senyor Serrano

es va inhumar al cementiri dels Reguers, si bé no hi ha constància documental". No n'hi hauria ni als registres oficials dels cementiris ni a l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, però l'acta de defunció, aportada per este setmanari, sí que concretava que seria enterrat als Reguers. El Memorial Democràtic té el cas entre les seues prioritats i en breu es podria donar la llum verda a l'exhumació.

LA SEUA FILLA GRAN TÉ 84 ANYS

L'objectiu últim és entregar les restes de Serrano a les seues filles: hi ha una altra filla que és viva, més jove que Lidia; que viu a Vinyols i els Arcs, al Baix Camp, i que només tenia dos anys quan el seu pare va incorporar-se a l'AGLA. Lidia, que és qui més oportunitat va tenir de conèixer el seu pare, té ja 84 anys i té poc marge per a veure complet el seu desig d'enterrar-lo al cementiri de Castellote, on ella viu i d'on Serrano va haver de marxar per a allistar-se a la guerrilla arran de les pallisses que regularment li infringia la Guàrdia Civil reclamant-li informació sobre el seu germà Miguel i el seu pare Isidro, que ja eren membres del maquis. ■